УДК 631:368.914.2

Світлана Бурденюк (Україна)

JEL classification: G230, H530,
H550, G220,
I380

Світлана БУРДЕНЮК

викладач,
ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий
коледж харчової промисловості НУХТ»,
Подільський спеціальний
навчально-реабілітаційний соціально-
економічний коледж, Україна
E-mail: burdenyuklana@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0749-4985>

© Світлана Бурденюк, 2020

Отримано: 05.11.2020 р.
Прорецензовано: 27.11.2020 р.
Рекомендовано до друку: 16.12.2020 р.
Опубліковано: 16.12.2020 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

ЮРИДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Пріоритетним на прямому подолання соціальної напруженості у суспільстві є гідне пенсійне забезпечення, яке є одним із видів соціальних гарантій держави своїм громадянам, яке має бути захищене законодавством України. Саме законодавчі та нормативно-правові акти є важливими засобами регулювання відносин між державою та громадянами в сфері пенсійного страхування. Накопичувальне пенсійне забезпечення залишається уже не перший рік лише на стадії обговорення і саме відсутність надійної юридичної бази призупиняє введення його в дію.

У статті проаналізовано юридичні аспекти запровадження накопичувального пенсійного страхування, вивчено законодавство, розглянуто зміни та їх вплив на пенсійне забезпечення, зокрема на накопичувальну складову. Таким чином, законодавче регулювання накопичувального пенсійного забезпечення є важливою складовою як для покращення довіри громадян та рівня життя літніх людей, так і до наповнення дохідної частини Пенсійного Фонду України. Питання чи зможе держава здійснити виплату накопичувальних пенсійних внесків є актуальним для суспільства, яке наперед потребує юридичних гарантій отримання своїх пенсійних заощаджень, тому дане питання потребує постійного подальшого дослідження. Створення законодавчих передумов функціонування накопичувального пенсійного забезпечення є нагальною вимогою часу та необхідною умовою існування ефективної, соціально справедливої системи відносин у сфері соціального забезпечення населення.

Мета. Охарактеризувати та систематизувати накопичувальне пенсійне забезпечення шляхом дослідження саме юридичних аспектів його запровадження. Удосконалення законодавства України щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування зробить її уніфікованою та поліпшить пенсійне забезпечення майбутніх поколінь пенсіонерів.

Метод (методологія). Методами дослідження є історичний метод, адже пенсійне законодавство змінювалось в різні проміжки часу і на нього відкладалась еволюція розвитку країни. Також використано в статті методи порівняння та аналізу, щоб зробити відповідні висновки законодавчої та правової бази пенсійного забезпечення та її прогресу відповідно до вимог часу.

Результати. У статті розглянуто законодавчі та нормативно – правові акти, які регулюють пенсійні правовідносини в Україні. Проаналізовано юридичні аспекти започаткування недержавного пенсійного страхування та охарактеризовано законопроект «Про накопичувальне пенсійне забезпечення», введення в дію якого дасть можливість запровадити фондний ринок в Україні, який в подальшому дозволить їй бути незалежною від зовнішніх інвесторів.

Бурденюк С. Юридичні передумови запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 3. С. 63-71.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.063>

Ключові слова: пенсійне забезпечення; пенсійне страхування; пенсійна реформа; пенсійна система; накопичувальне пенсійне забезпечення; пенсійне законодавство.

Svitlana Burdenyuk (Ukraine)

UDC 631:368.914.2

JEL classification: G230, H530, H550,
G220, I380

Svitlana BURDENYUK

Lecturer,
Kamenets-Podilsky Professional College of Food
Industry,
Podilsk Special Educational and Rehabilitation
Socio-Economic College, Ukraine
Email: burdenyuklana@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0749-4985>

© Svitlana Burdenyuk, 2020

Received: 05.11.2020
Revised: 27.11.2020
Accepted: 16.12.2020
Online publication date: 16.12.2020

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

LEGAL PREREQUISITES FOR INTRODUCTION OF MANDATORY ACCUMULATIVE PENSION INSURANCE

ABSTRACT

Introduction. The priority of overcoming social tensions in society is a decent pension, which is one of the types of social guarantees of the state to its citizens, which should be protected by the legislation of Ukraine. Legislation and regulations are important means of regulating relations between the state and citizens in the field of pension insurance. Accumulative pension provision has been under discussion for more than a year, and it is the lack of a reliable legal framework that suspends its implementation.

The article analyses the legal aspects of the introduction of funded pension insurance, studies the legislation, considers changes and their impact on pensions, in particular on the funded component. Thus, the legislative regulation of the accumulative pension provision is an important component both for improving the trust of citizens and the standard of living of the elderly, and for filling the income part of the Pension Fund of Ukraine.

The question of whether the state will be able to pay accumulative pension contributions is relevant for society, which first of all needs legal guarantees of receiving their pension savings, so this question needs constant further research. Creating legislative preconditions for the functioning of funded pension provision is an urgent requirement of the time and a necessary condition for the existence of an effective, socially just system of relations in the field of social security.

Purpose. To characterize and systematize the accumulative pension provision by studying the legal aspects of its introduction. Improving the legislation of Ukraine on the functioning of the accumulative pension insurance system will make it unified and improve the pension provision of future generations of pensioners.

Method (methodology). The research methods are the historical method, because the pension legislation changed at different times and the evolution of the country's development was postponed. The article also uses methods of comparison and analysis to draw appropriate conclusions about the legal and legal framework of pensions and its progress in accordance with the requirements of the time.

Results. The article considers the legislative and normative – legal acts that regulate pension legal relations in Ukraine. The legal aspects of launching private pension insurance are analyzed and the draft law «On accumulative pension provision» is characterized, the introduction of which will allow introducing the stock market in Ukraine, which will allow it to be independent of external investors.

Burdenyuk, S. (2020). Legal prerequisites for introduction of mandatory accumulative pension insurance. *Economic analysis*, 30 (3), 63-71.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.0063>

Keywords: pension provision; pension insurance; pension reform; pension system; accumulative pension provision; pension legislation.

Вступ

Пенсійна системи України уже давно вимагає глибокого реформування і одним із ключових завдань є реформування і удосконалення саме нормативно – правової та законодавчої бази, яка потребує докорінних змін. Україна вибрала уже давно свій орієнтир на євроінтеграцію, але і якість життя має бути наближена до європейських стандартів, а особливо соціальний захист населення та гідне пенсійне забезпечення. Нинішня пенсійна система не може забезпечити людей похилого віку достатнім доходом, а саме причиною є відсутність соціальної справедливості, великий дефіцит бюджету Пенсійного фонду, недовіра населення до недержавних пенсійних фондів.

У зв'язку з цим зусилля науковців, повинні бути направлені на розробку і обґрунтування таких заходів, які б сприяли формуванню оптимального механізму функціонування національної пенсійної системи. Одним із пріоритетів подальшого реформування пенсійної системи України є запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Для реалізації цього питання потрібно підготувати відповідну законодавчо – нормативну базу, яка б сприяла регулюванню фінансових і правових відносин на другому рівні вітчизняної пенсійної системи.

Метою дослідження

Мета статті полягає у дослідженні нормативно-правової та законодавчої бази пенсійного забезпечення України до проведення пенсійної реформи та після; функціонування накопичувального пенсійного страхування на законодавчому рівні, визначенні основних проблем впровадження накопичувального пенсійного забезпечення в частині юридичних аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження розвитку накопичувального пенсійного страхування та вивчення законодавчої та нормативної бази у сфері пенсійного забезпечення були об'єктом наукових пошуків як зарубіжних (Д. Ліндемман, В. Роїк, Р. Хольцман, А. Шварц, В. Шольц, Е. Девіс, та ін.), так і вітчизняних (Н. Б. Болотіна, С. М. Прилипко, Б. І. Сташків» [13], С. М. Синчук, О. В. Тищенко, В. І. Шумило [14] та ін.) дослідників.

Демографічні, економічні, соціально-політичні суспільні процеси, що відбуваються в нашій державі, тісно пов'язані і впливають на стан і тенденції розвитку сучасної української пенсійної системи. Враховуючи вплив таких різноманітних факторів на рівень пенсійного забезпечення громадян, можна відзначити, що формування

оптимальної пенсійної моделі є достатньо складним завданням і потребує тривалої і напруженої роботи з боку суспільства.

Для успішної реалізації пенсійної реформи повинна бути розроблена і сформована юридична база, яка б сприяла вирішенню поставлених завдань і формуванню оптимальних фінансових відносин у сфері пенсійного забезпечення. Досвід європейських країн показує, що відсутність досконалої юридичної бази значно зменшує ефективність проведення пенсійних реформ. У зв'язку з цим юридичний аспект відіграє ключову роль в процесі реформування вітчизняної пенсійної системи.

Пенсійні відносини регулюються нормативно – правовими та законодавчими актами, а саме Конституцією України, Постановами КМУ та ПФУ, законами України, Указами Президента України, наказами управління Пенсійним фондом України, Міжнародними Угодами.

Конституція України – нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили, норми якого є нормами прямої дії. Стаття 46 Конституції України визначила право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Основний Закон України відмічає, що пенсії є основним джерелом до існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Але на нашу думку пенсійне забезпечення повинно бути вище мінімуму, оскільки категорії даних осіб є особливо вразливими і потребують соціальної підтримки і заслуговують високих пенсійних виплат, а щоб забезпечити гідний рівень життєзабезпеченості і високого доходу в старості необхідно, щоб працював другий рівень пенсійної системи, адже гальмування його призводить до втрат у соціальному та економічному житті країни.

Важливим кроком на шляху до забезпечення права громадян на соціальний захист було реформування пенсійної системи. Слід, відзначити, що формування законодавчої бази переходу до

трирівневої пенсійної системи було закладено ще у 2003 році прийняттям законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2] та «Про недержавне пенсійне забезпечення» [3]. Перший із цих законів передбачав формування накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, однак його впровадження відкладається з року на рік. Другий закон створив умови для впровадження в Україні, починаючи з 2004 р., системи недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ). На даний час пенсійне страхування України регламентується більше ніж 30 законодавчими актами.

Основним законодавчим актом, який утворює всю систему пенсійного забезпечення громадян є Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», прийнятий Верховною Радою України 09.07.2003 року. Він визначає принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій, надання соціальних послуг з коштів Пенсійного фонду, що формуються за рахунок страхових внесків роботодавців, бюджетних та інших джерел, передбачених Законом, а також регулює порядок формування Накопичувального пенсійного фонду та фінансування за рахунок його коштів видатків на оплату договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам, членам їхніх сімей та іншим особам, передбаченим Законом.

У Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» три розділи безпосередньо присвячені накопичувальній системі пенсійного страхування:

- VII. Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування (ст. 54-57);
- X. Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування (ст. 78-98);
- XI. Зберігання пенсійних активів Накопичувального фонду (ст. 99-102).

Багато уваги в Законі приділено конкурсному відбору компанії з управління активами, радника з інвестиційних питань, зберігача та аудитора Накопичувального фонду. Детально описаний порядок інформування широкого загалу та учасників про стан пенсійних активів, про роботу Накопичувального фонду тощо (ст. 96-98). У Законі закріплені вимоги до різних видів договорів, що укладаються в накопичувальній системі (ст. 94), та вказані органи, що здійснюють нагляд у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (ст. 103-104).

Мета пенсійно-страхових правовідносин у накопичувальній пенсійній системі є тотожною цим правовідносинам у солідарній системі. З одного боку, – це страхування свого доходу, який у майбутньому може зменшитися або може бути втраченим повністю, з іншого боку, – це економіко-правовий механізм забезпечення права на пенсію [4, с. 299].

Згідно Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду запроваджується починаючи з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України [4].

Учасниками накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», яким на дату запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більш як 35 років та які сплачують внески/за яких сплачуються внески до накопичувальної системи пенсійного страхування

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду є складовою частиною єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, і підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах: у рік запровадження перерахування – 2 відсотки бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого для таких учасників, кожного наступного року – у розмірі, збільшеному на 1 відсоток, до досягнення 7 відсотків і подальшої сплати у зазначеному розмірі.

Важливо зазначити, що зміни які відбуваються в економічному житті країни, прояви глобальних фінансових криз, зміна кон'юнктури світового фондового ринку, а також демографічні процеси в суспільстві змушують коригувати законодавчу базу щодо запровадження другого рівня національної пенсійної системи. На протязі останніх років різними групами експертів, науковців, фахівців у пенсійній сфері були розроблені законопроекти, що стосуються механізму і умов запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Одним із останніх, які розглядала Верховна Рада був законопроект «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» [10]. Він виявив зацікавленість серед експертів, науковців своїми новими

поглядами на можливості запровадження другого рівня вітчизняної пенсійної системи.

Законопроектом «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» передбачається встановити обов'язкову участь у системі накопичувального пенсійного забезпечення всіх категорій працюючих осіб до досягнення ними пенсійного віку. Відповідно до даного законодавчого документа пропонується встановити, що кошти накопичувальної системи є власністю учасників системи (осіб, з заробітної плати яких здійснюються відрахування) у розмірі, накопиченому на їх індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках, а у випадку смерті особи право власності на пенсійні заощадження переходять до її спадкоємців. Законопроектом запропонована комбінована модель функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка передбачає акумулювання внесків у централізованому Накопичувальному фонді, а також в недержавних пенсійних фондах, допущених до діяльності у другому рівні пенсійної системи шляхом авторизації [10].

Вивчивши законопроект можна зробити кілька висновків:

- форма участі у накопичувальній системі може бути одночасно і загальнообов'язковою, і добровільною, проте з тенденцією у бік загальнообов'язковості;
- страховики та страхувальники ідентичні із тими, що беруть участь у пенсійно-страхових відносинах у солідарній системі;
- накопичувальний фонд, зокрема, той, який акумулює кошти учасників професійної пенсійної програми, є цільовим і позабюджетним, але залишається державним, і створюється ПФУ;
- пенсійно-страховий випадок пов'язаний тільки з досягненням пенсійного віку або наявності спеціального стажу (виплати років), натомість солідарна система включає ширшу диференціацію видів пенсії;
- розмір пенсійного збору визначається державою для обох рівнів і першого, і другого, але розмір у накопичувальній пенсійній системі значно менший від пенсійного збору в солідарній системі, хоча і щороку збільшується від 2% до 7%;
- функція накопичувального фонду не тотожна функції пенсійного фонду, оскільки спрямована на акумуляцію з подальшим інвестуванням для отримання прибутку і захисту пенсійних внесків від інфляції та інших негативних економічних процесів, а не на розподіл – виплату пенсії.

Можна стверджувати, що правова природа пенсійно-страхових відносин у накопичувальній

системі публічна. Домінуючим методом правового регулювання є імперативний. Хоча сьогодні і можливий договірний характер, проте варто пам'ятати, що останній зберігатиметься тільки перехідний період, а в майбутньому буде виключно публічно-правовим. [14, с. 300-301].

Важливі роль у реалізації питань щодо державного регулювання, здійснення контролю з боку держави за збереженням і використанням пенсійних активів другого рівня має відігравати Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Законодавчо на неї покладено багато функцій і повноважень у сфері функціонування загальнообов'язкового накопичувального забезпечення. Даний державний орган приймає активну участь у розробці відповідних нормативних і законодавчих документів, що стосуються використання накопичувальних пенсійних програм.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку розробила Концепцію розбудови другого рівня пенсійної системи з урахуванням світового досвіду функціонування другого рівня системи пенсійного забезпечення, у тому числі загальноприйнятих в світі Принципів IOPS (Міжнародної організації органів пенсійного нагляду).

Концепція передбачає наступні принципи розбудови в Україні другого рівня системи пенсійного забезпечення (далі – система):

- мінімізація адміністративних витрат учасників системи за рахунок досягнення ефекту «економії від масштабу»;
- мінімізація витрат держави на нагляд;
- забезпечення контролю зі сторони держави за сплатою внесків;
- забезпечення прозорості і зрозумілості системи для учасників;
- зменшення ризиків втрати пенсійних активів;
- забезпечення конкуренції в сфері управління активами [12].

Під передумовами запровадження обов'язкового накопичувального рівня пенсійної системи органи влади та експертне середовище мають на увазі, перш за все, створення належної системи регулювання та нагляду, здатної надійно захистити права її учасників (бенефіціарів). Для цього, щонайменше, необхідно прийняти законодавство, яке передбачало б консолідацію наглядових функцій у сфері накопичувального пенсійного забезпечення та встановлювало б необхідні повноваження, незалежність і інституційну спроможність наглядового органу. Відповідні законопроекти – «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (№ 2413а, або так званий «спліт») [7] та «Про внесення змін до деяких

законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу» (№ 6303-д) [8] неодноразово включалися для розгляду в порядок денний засідання Верховної Ради, але досі не проголосовані.

В законопроекті України № 2683 Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» від 27.12.2019 р. звернемо увагу на створення такого фінансового інституту як Пенсійне казначейство, яке буде відігравати ключову роль на другому рівні української пенсійної системи. Наявність такого фінансового інституту відрізняє даний законопроект від інших, які були раніше запропоновані. На нього покладаються відповідні функції, які в інших законопроектах і в діючому пенсійному законодавстві мав здійснювати Накопичувальний пенсійний фонд [11].

Коротка характеристика кожного розділу досліджуваного проекту закону України від 27.12.2019 р. № 2683 Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» подано рис. 1.

Основними суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення, відповідно до цього законопроекту, мають виступати Пенсійне казначейство, центральний адміністратор, авторизовані недержавні пенсійні фонди, компанії з управління активами, зберігачі, страхові компанії, Пенсійний фонд, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Саме вони мають забезпечувати ефективне використання накопичувальних пенсійних програм на другому рівні, забезпечувати захист пенсійних активів їх учасників, формувати оптимальні інвестиційні пенсійні портфелі для них.

Щодо дискусій відносно умов і механізму запровадження другого рівня національної пенсійної системи свідчать наявність різних законопроектів, які пропонувалися для розгляду у Верховній Раді. В таблиці 1 дана загальна характеристика основних з цих запропонованих законопроектів. На нашу думку законопроект 2683 є досить цікавим і може мати практичне застосування. Він визначає основні фінансові інститути другого рівня, регламентує їх діяльність у відповідному правовому полі, вказує вимоги до їх можливої діяльності на другому рівні, окреслює коло їх повноважень і функцій.

Ключовими питаннями, по яких найбільше виникає протиріччя і ведуться дискусії в наукових колах, серед фахівців у пенсійній сфері, це захист пенсійних активів учасників накопичувальних пенсійних програм. У цьому законодавчому документі зроблена спроба у правовому полі створити такі умови, які б захищали пенсійні активи громадян від прояву різноманітних фінансових ризиків. Важлива роль у вирішенні цих питань

відводиться Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. На неї буде покладатися державний нагляд і державне регулювання в системі загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення, визначення вимог до відбору адміністраторів, зберігачів, компаній з управління активами, розробці механізму їх авторизації.

На Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку покладаються також функції щодо контролю за використанням пенсійних активів учасників другого рівня, їх інвестуванням у відповідні інвестиційні продукти, дотриманням його суб'єктами пенсійного законодавства. Цей фінансовий інститут буде мати значні повноваження при функціонуванні системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення і при необхідності зможе законодавчо впливати на діяльність авторизованих адміністраторів, зберігачів і КУА.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, проведені дослідження показують, що для успішного запровадження обов'язкового державного накопичувального пенсійного страхування, що формує другий рівень української пенсійної моделі, повинна бути створена відповідні юридичні передумови. Крім діючих законодавчих документів у сфері пенсійного забезпечення необхідно розробити ще цілий комплекс правових актів, які повинні регламентувати всі питання ефективного функціонування механізму системи накопичувального пенсійного страхування.

Розроблені нові законодавчі документи повинні стати підґрунтям і стимуляцією для працездатного населення та участі їх у накопичувальних програмах, які будуть потужним інвестиційним капіталом в національну економіку і сприятимуть подальшому зростанню. Саме запорукою, гарантією безпеки зберігання та інвестування пенсійних коштів, дотримання всіх взятих на себе зобов'язань, страхуванню від помилок, запобігання зловживань та порушення фінансової дисципліни є і буде прийнята законодавча база, яка буде слугувати захисним механізмом і підкріплювати довіру громадян. Пенсійне законодавство має забезпечити і ефективний державний нагляд та громадський контроль з питань накопичувального пенсійного забезпечення та стати механізмом реалізації, гарантування права отримання пенсійних вкладів зі спеціальних рахунків.

Рис. 1. Зміст законопроекту про накопичувальне пенсійне забезпечення

Джерело: розроблено автором.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз моделей накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Критерій	Законопроект №2854	Законопроект №4608-1	Законопроект №6677	Законопроект № 2683
Тип організаційної моделі	Змішана, централізована на початковому етапі	Централізована створення Накопичувального пенсійного фонду	Децентралізована через систему НПФ	Комбінована через акумулювання внесків в Пенсійному Казначействі та у НПФ
Дата запровадження	01.01.2009 р.	01.07.2017 р.	01.01.2018 р.	01.06.2021 р.
Учасники	особи до 40 років	особи, які не досягли пенсійного віку	особи до 35 років, участь обов'язкова	особи, які не досягли віку 35 років; особи, які не досягли віку 50 років
Розмір ставок відрахування	min – 2% max -7%	min – 2% max -5%	min – 2% max -7%	min – 2% max -7%
Адміністрування	Пенсійний фонд України	Пенсійний фонд України	Пенсійний фонд України +Адміністратори НПФ	Пенсійне казначейство+авторизовані КУА та НПФ, зберігачі
Державні гарантії збереження коштів	відсутні	передбачено у розмірі сплачених страхових внесків із врахуванням інфляції	передбачено через участь НПФ у системі гарантування вкладів (Фонд гарантування вкладів фізичних осіб)	передбачено успадкування коштів спадкоємцем, які є на індивідуальному накопичувальному пенсійному рахунку в Пенсійному казначействі
Потреба в додатковому фінансовому ресурсі	4 млрд.грн	відсутня	Відсутня	6,468,035.00 грн.

Джерело: [5], [6], [9], [11].

Вважаємо правове регулювання пенсійних відносин можна закріпити прийняттям в Україні Пенсійного Кодексу та інших законодавчих актів, які будуть сприяти введенню другого рівня пенсійної системи, а саме обов'язкового накопичувального пенсійного страхування, введення якого стане

запорукою добробуту наших громадян, стабільністю пенсійної системи та забезпечення довгострокових інвестиційних ресурсів, що є вкрай необхідними для розквіту економіки, а відповідно і зменшення міграції населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV. ВВР. від 9.07.2003р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» № 1057-IV 04.11.2018. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» 3668-VI, 19.12.2018 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи пенсійного забезпечення, встановлення єдиних принципів призначення пенсій та запровадження накопичувального рівня пенсійного страхування: Проект Закону 19.05.2016 № 4608-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59175.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: Проект Закону від 10.07.2017 № 6677. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62218.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Проект Закону від 20.07.2015 № 2413а. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56124.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу: Проект Закону від 04.07.2018 № 6303-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64343.
9. Про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: Проект Закону від 29.12.2006 № 2854. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2854&skl=6.
10. Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення: Проект Закону від 06.11.2018р. № 9224-1 – IV. ВВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення: Проект Закону України від 27.12.2019 № 2683. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/J101073A.html.
12. Проект Концепції розбудови другого рівня пенсійної системи. Розробник – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content>.
13. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник. Чернівці : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.
14. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2016. 680 с.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* (VVR), 30, 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» #1058-IV. ВВР. від 9.07.2003 р. Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про нederzhavne pensiine zabezpechennia» #1057-IV 04.11.2018. (2018). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про zakhody shchodo zakonodavchoho zabezpechennia reformuvannia pensiinoi systemy» 3668-VI, 19.12.2018. (2018). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia systemy pensiinoho zabezpechennia, vstanovlennia yedynykh pryntsypiv pryznachennia pensii ta zaprovadzhennia nakopychuvalnoho rivnia pensiinoho strakhuvannia: Proekt Zakonu 19.05.2016 # 4608-1. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59175.
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zaprovadzhennia nakopychuvalnoi systemy zahalnooboviazkovoho derzhavnoho pensiinoho strakhuvannia: Proekt Zakonu vid 10.07.2017 # 6677. (2017). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62218.
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo konsolidatsii funktsii iz derzhavnoho rehulivannia rynkiv finansovykh posluh: Proekt Zakonu vid 20.07.2015 # 2413a. (2015). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56124.
8. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zakhystu investoriv vid zlovzhyvan na rynkakh kapitalu: Proekt Zakonu vid 04.07.2018 # 6303-d. (2018). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64343.
9. Pro zaprovadzhennia nakopychuvalnoi systemy zahalnooboviazkovoho derzhavnoho pensiinoho strakhuvannia: Proekt Zakonu vid 29.12.2006 # 2854. (2006). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2854&skl=6.
10. Pro zahalnooboviazkove nakopychuvalne pensiine zabezpechennia: Proekt Zakonu vid 06.11.2018r. #9224-1 – IV. (2018). ВВР. Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Pro zahalnooboviazkove nakopychuvalne pensiine zabezpechennia: Proekt Zakonu Ukrainy vid 27.12.2019 # 2683. (2019). Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/J101073A.html.
12. Proekt Kontseptsii rozbudovy druhoho rivnia pensiinoi systemy. Rozrobnyk – Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. (n.d.). Retrieved from: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content>.
13. Stashkiv, B. I. (2018). *Pravo sotsialnoho zabezpechennia. Osoblyva chastyna*. Chernihiv : PAT «PVK «Desna».
14. Shumylo, M. M. (2016). *Pravovidnosyny u sferi pensiinoho zabezpechennia v Ukraini*. Kyiv : Nika-Tsentr.